

Kalbygårdskov

Ejer: Poul Otto Hansen

Adresse: Kalbygårdsvej 2, 4684 Holme Olstrup

Offentlighed: privat skov

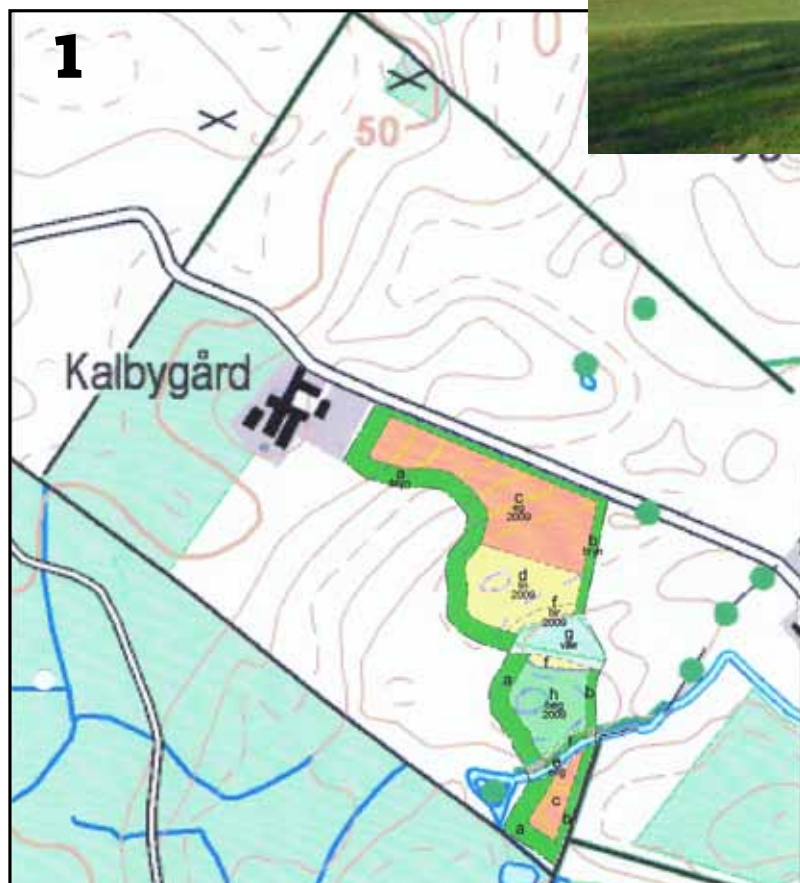
Formål: Kombineret landbrugs- og skovbrugsdrift med skabelse af herlighedsværdier i en nøje afbalancering med produktionen i både landbrug og skov.

Vurdering: Ejendommen rummer efter skovrejsningen og udgravning af søer syd for landevejen en meget stor landskabelig skønhed, som understreges af det vidtstrakte landbrugslandskab mod nord. Ejer lægger stor vægt på en fortsat landbrugsproduktion på store dele af arealet og en fremtidig produktion fra skoven. Skovkulturerne er derfor velplejede og i god udvikling. En meget smuk og alsidig ejendom, som rummer endnu flere muligheder for øgede natur- og jagtværdier.

Indledning

Kalbygård ligger midt på den 36 hektar store ejendom på et højdedrag i et blidt bølgende landskab. Mod syd støder ejendommen op til "Fredskoven", som er domineret af gammel løvskov ud mod skellet. Mod nord findes en vid udsigt over de stedvist stærkt kuperede agermarker. Jorden er leret og i lavningerne vandlidende. På grund af den høje effektivitet i agerdyrkning er ejendommen derfor effektivt drænet.

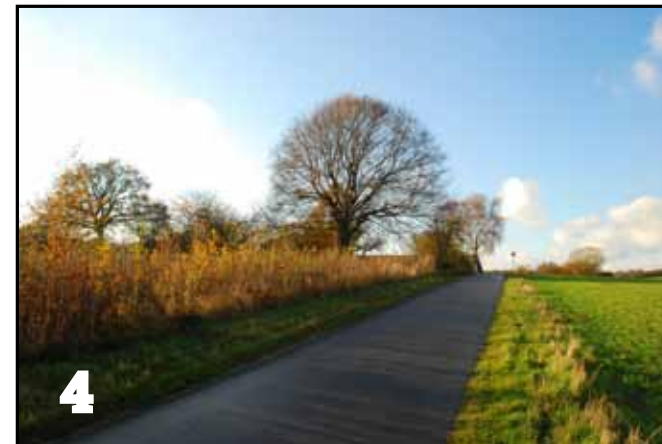
Landskab og æstetik

Ejendommen ligger i et kuperet og variabelt landskab med beboelsen på det højeste punkt næsten midt på ejendommens jorder. Sydvest for gården ligger resterne af en tidligere juletræskultur, som med tiden vil vokse op og danne en smuk stedsegrøn ramme og yde læ for vinde fra vest og sydvest (billed 8, 9). Den nye skovrejsning er anlagt mod sydøst, hvor landskabet skråner svagt nedad udenfor gårdens have. I en våd lavning er udgravet en større sø, som på smuk vis skærer sig lidt ind i den nye skovrejsning (forsidebilled). Mod syd fra beboelsen findes åbne græsmarker, som strækker sig ned til Fredskovens gamle løvtræer. Den nordlige halvdel af ejendommen skråner også svagt nedad med kornmarker (billed 2). Kun i det yderste nordvestlige hjørne findes en klat ældre løvtræ omkring en fredet gravhøj (billed 2, bagerst t.v.) og i det nordøstlige hjørne dels en gruppe træer omkring en mindre ældre grusgrav samt et mosehul med pilekrat omgivet af smukke birketræer (billed 27-31). Disse få grupper træer forstyrrer dog ikke den vide nordlige udsigt over en smukt kuperet landskab, hvor en slugt slyn-

ger sig diagonalt tværs hen over marken (billed 1 og 2). Når skovrejsningen og resterne af juletræskulturen er vokset til, vil ejendommen byde på en rig afveksling fra det intime skovlandskab med sø og mosehuller til det åbne udblik over vidtstrakte marker i en smukt "rullende landskab".

Landskabet er i øvrigt karakteriseret af få spredte store solitære løvtræer af eg, bøg, ahorn og poppel/pil, som er placeret dels i haven omkring boligen og dels i skellene til naboer mod vest og øst. Især de langlevende solitære træer er smukke og markante elementer i landskabet og det er et tab, hvis de mister deres karakter af "sparekasse-eg". Hensynet til bevarelse af disse træer er ikke ganske lykkedes med skovrejsningen, idet denne er trukket for tæt på, både ved beboelsens have (billed 3 og 4) og ved det sydøstlige skel (med et flot egetræ - billed 5)) og det sydøstlige vandhul (med en stor gamle hvidpil - billed 19). Sådanne markante træer skal hellere danne udgangspunkt for lysninger, udsigtslinier, spor og stier, så deres naturlige udvikling bevares og oplevelsen af dem forstærkes. Plantning af unge træer skal trækkes ud på en afstand af typisk 15-30 meter - afhængigt hvor brede kroner skovrejsningens træarter med tiden udvikler.

I skovrejsningen er anlagt flere mindre lysninger, som i takt med træernes højdevækst, vil optræde mere og mere som små tiltrækkende lysbrønde i den lukkede skov. Sådanne lysninger vil tiltrække både mennesker og dyr, og vildtet har netop brug for sådanne beskyttede steder, hvor de kan sole og tørre sig, når skoven er våd (billed 6, 7). I billed 7 er plantet en blodbøg i midten af lysningen.

såning af løvtræer iblandt de spredte Nordmannsgraner, hvilket vil skabe en mere varieret oplevelse på arealet. Om yderligere 5-10 år vil der være skabt et så passende lukket skovklima at man kan vælge målrettet af underplante med forskønnende træ- eller buskarter, eller man kan vælge at pleje den opvækst, som med tiden vil indfinde sig. Den store afstand mellem Nordmannsgranerne medfører at de udvikler en meget stor enkelttræstabilitet, som sikrer bevoksningen stor stormstabilitet gennem de næste 10 årtier. Man er altså temmelig frit stillet i den videre udvikling af området: man kan lade naturen råde, eller man kan intensivere udviklingen af specielle skovbilleder. I alle tilfælde vil området udvikle sig smukt og stabilt med større og større herlighedsværdier.

Skovrejsningen

Skovrejsningen fra 2009 er særdeles vellykket over det meste af arealet (billed 13). Kun den sydlige skråning af bøgeafdelingen har lidt af planteafgang p.g.a. tørke (billed 10), men i øvrigt har kulturerne en stor succesrate. Da der er arbejdet med mindst mulig indblanding, udvikler bevoksningerne sig hen imod monokulturer, hvilket sikrer maksimal

Den tidligere juletræskultur

De resterende træer i den gamle Nordmannsgrankultur står mere eller mindre spredte efter en god høst af juletræer (billed 8 og 9). De tilbageblivende træer vil, når de vokser op, skabe et smukt åbent skovlandskab, hvor små lysninger og mere tætte grupper af træer vil veksle. Der vil uden tvivl også etablere sig en naturlig

landskabelig variation og æstetisk kvalitet, fordi arterne skifter på smuk vis ved færdsel igennem "skoven". Endvidere er på forbilledlig vis indblandet nåletræ i større parceller til sikring af læ og skjul for vildtet om vinteren (billed 11 og 12). Skovbrynet følger ofte landskabets koter og skaber herved smukke buede og variable linier i landskabet (se forsidebilled). F.eks. er den nyopgravede sø smukt indlejret i skovrejsningen. Selv om den samlede skovrejsning kun udgør 5 hektar bliver det ydre skovbryn langt og den landskabelige effekt af skoven meget stor. Skovrejsningen udgøres af 3 store litra af eg, lind og bøg samt en lille ege-litra helt mod syd. Skovrejsningsprojektet er overordnet en stor succes, som sjældent ses bedre (billed 13). Forfatterens eneste kritik er manglen på poppel ammetræer i bøgelitraen, som nu er stærkt plaget af mus og planteudgang mod syd (billed 10) samt tilplantningen af det sydlige egeareal mellem pilevandhullet i SØ og skellet med flotte høje gamle løvtræer (eg, ær osv. - billed 5 helt til højre). Dette lille areal burde have været friholdt for høje skovtræer.

gen. Indblandingen af små nåletræsblokke i alle løvtrælitra er ekstra med til at skabe variation i farver og beløvning gennem året. Problemet med den synkrone udvikling og aldring i alle skovrejsningens litra, bliver mindre af de ovenfor nævnte varierende elementer i landskabet. Poppel-ammetræer i bøgeparcellen eller blivende smågrupper af hybridlærk/poppel havde dog øget den strukturelle variation i oplevelsen af skovrejsningen højdeudvikling.

Struktur og aldersvariation

I og med at skovrejsningen mod syd grænser op til gammel løvskov og komplementeres mod vest af en ældre juletræskultur indeholder landskabet allerede en betydelig strukturvariation. Den flotte afveksling af træarter i skovrejsningen (man går gennem ren eg til ren lind og videre igennem ren bøg) er med til at sikre en varieret oplevelse ved færdslen gennem skovrejsnin-

Afveksling mellem skov og åbent land

Ejendommen er stadig domineret af meget betydelige arealer med hestegræsning og kornavl, og da den nye skovrejsning netop er så smukt indlejret i landskabet, er der rig afveksling mellem lukket skov og åbent land.

Anvendelsen af det åbne land

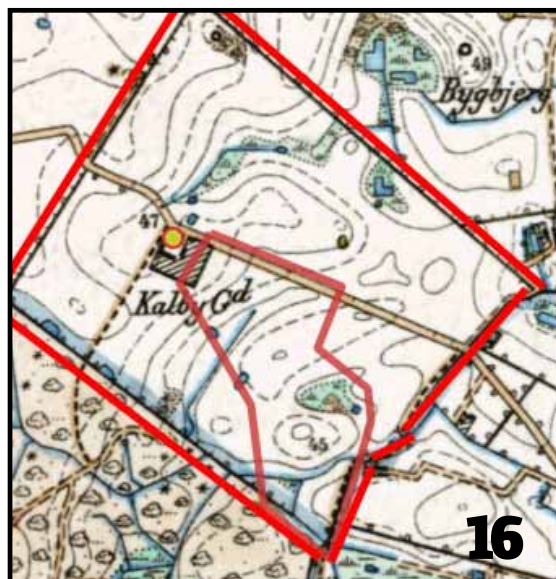
Ud over en græsningsmark lige syd for gårdanlægget, er alle åbne arealer udnyttet til korndyrkning. Dette sikrer i flere tilfælde smukke udsigter fra gården ud i landskabet. Der er skabt en smuk udsigt mod sydøst hen over den nyanlagte sø med det bugtende skovbryn, som "venstre væg" i udsigten. Udsigtens bagvæg udgøres af Fredskovens gamle løvtræer på nabogrunden mod syd. Gulvet og højre væg udgøres af korn- og græsmarker. Også mod nord findes en meget smuk udsigt over kornmarkerne, som det bølgende landskab med slugt i forgrunden og diverse spredt løvtræ i baggrunden (billed 2). Korndyrkningen bevarer og understreger her de store konturer i landskabet. Man kunne dog – uden at ødelægge udsigten – sagtens etablere en smal stribe med bækløb gennem slugten (se nedenfor).

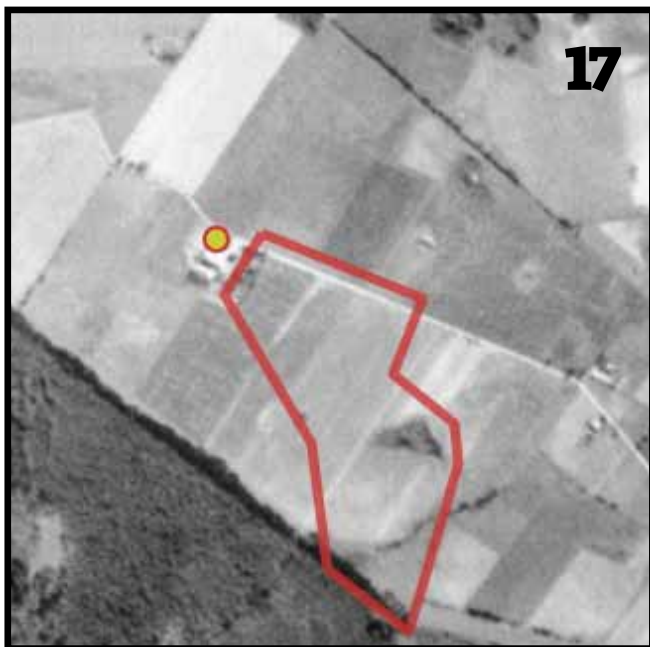
Vandmiljøer

Kombinationen af fed lerjord og kuperet terræn medfører at der generelt samler sig vand i landskabets lavninger. Der var således flere vandige miljøer på ejendommen. For at lette formidlingen numreres disse vådbundsmiljøer på billed 15.

Der var jævnfør 1800-tals kortet tidligt flere vådområder på ejendommen (billed 16) – herunder vandhul 3 og 4. Vandhul no. 2 lader til at være udgravet eller udvidet efter 2. verdenskrig. På den nordlige mark (billed 16) vises en åben grøft omgivet af vådbundsarealer, som senere blev rørlagt i begyndelsen af 1900-tallet og denne rørlagte afvanding er indenfor de nærmeste årtier renoveret. Luftfotoet fra 1945 viser at næsten alle ejendommens arealer var drænende og i landbrugsmæssigt drift på dette tidspunkt (billed 17).

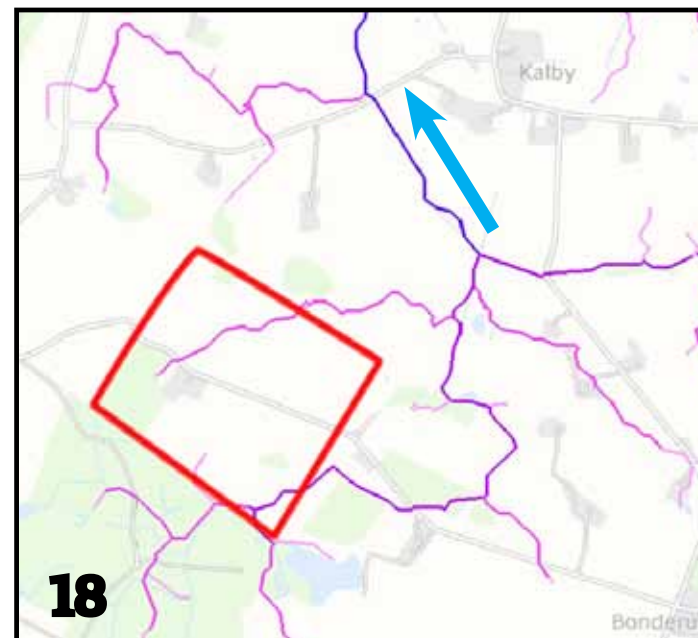
Ejendommen afvandes via to strømningsveje. Dels bliver den sydøstlige del af ejendommen afvandet via en

dyb grøft (se også kortet i billed 1), som kommer ind fra en syd for liggende mose, løber gennem vandhul 2 med store piletræer og fortsætter ud mod øst til naboejendommen. Dels afvandes den vestlige og nordlige del af ejendommen via et stort dræn, som følger slugten tværs over den nordlige kornmark (billed 18, vandmiljø 6 i billed 15). Historien bag de enkelte numrerede vandmiljøer gennemgås følgende.

1) Den nye sø blev udgravet to år efter skovrejsningen i 2011 (billed 14). Den ligger i en lav-

ning, som allerede i 1800-tallet blev afvandet via en åben grøft (billed 16), men som senere blev drænet med nedlagte drænrør. I forbindelse med søens etablering har ejer sat en brønd halvvejs mellem søen og drænets udløb i den sydøstlige grøft, hvorved han kan kontrollere vandstandens højde i søen. Søen er gravet ud til 2 til 2.5 meter for at sikre frosthøjde og nedsætte hastigheden af spredning af invaderende tagrør og dunhammer. Dunhammer har allerede etableret sig halvvejs rundt langs søens bredder.

2) I ejendommens sydøstlige hjørne er der efter 2. verdenskrig gravet eller udvidet et vandhul (billed 19), som fødes af en dyb grøft som kommer ind på ejendommen i dette hjørne (billed 20). Grøften afvander et større mose/sø-område lige sydøst for ejendommen (billed 18). Vandet fortsætter i dyb grøft videre ud fra ejendommen over det østlige skel (billed 1, 21). Vandhul no. 2 er også stærkt tilgroet med pil og tagrør/dunhammer. Forsøg på at oprense dele af vandhullet

20

21

4) Det andet vandhul med gammelt pilekrat (vandmiljø 4) befinder sig i det nordøstlige hjørne. Krattet er nu omgivet af flotte høje birketræer (billed 22). Det ser heller ikke ud til at der er gjort noget på stedet gennem mange årtier. Både vandhul 3 og 4 er næsten helt vokset til i pilekrat, med kun sporadiske vandoverflader. Vandhul 4 lader til at være et yndet opholdssted for råvildtet. Der er plantet fodermajs til vildtet mellem dette vandhul og den ovenfor liggende grusgrav.

23

5) Ejer har gravet en mindre sø umiddelbart vest for gårdbygningerne (billed 23). Denne sø fødes dels af grundvand fra Nordmannsgran arealet, men i høj grad også fra staldbygningernes meget store tagflader. På særligt regnrige dage er vandstanden dog steget flere meter og steget så meget at vandet er trængt ind i det lavere liggende maskinhus. Dette vandhul afvandes via drænrørene tværs over den nordlige kornmark gennem den ofte omtalte slugt. På

har været utilstrækkelig, idet det allerede vokser til igen. Der står en stor flot hvidpil ved vandhullet samt en række mindre buske.

3) Vandhul 3 ligger i en lavning midt i skovrejsningen og der er ikke noget naturligt afløb fra dette vandhul. Dette vådområde har haft et ganske stort omfang i 1800 tallet (billed 16), hvor det heller ikke blev drænet. Vandhullet har bevaret sin størrelse og facon hele vejen op gennem 1900-tallet og udgør således det ældste vandmiljø på ejendommen. Det er muligt at det således indeholder en meget autentisk flora/fauna. Dette vandhul er således også friholdt med en græsbræmme hele vejen rundt og skovrejsningen tilsvarende trukket tilbage (billed 11 t.v.). Større træer i kanten af vandhullet ses på billed 12.

22

grund af disse problemer med stigende vandstand, har ejer grundigt renoveret hoveddrænet på den nordlige mark, således at det har tilstrækkelig kapacitet til at aflede vand fra dette vandhul. Der er dunhammer hele vejen rundt langs søkanten og behov for oprensning må påregnes, da dunhammer har meget kraftige rodudløbere og breder sig hurtigt.

6) Sø nr. 5 afvandes som sagt gennem de kraftige hoveddræn gennem slugten tværs over den nordlige kornmark. Denne slugt var i 1800-tals kortene (billed 16) angivet som grøftet vådbundsområde. Grundet den effektive landbrugsdræning, dyrkes arealet nu næsten over det hele med kornavl. Kun en lille firkant midt på markens sydvendte skråning er efterladt i brak, fordi vandet netop på dette sted vælder ud (billed 2 højre side og svagt erkendbar i billed 24 øverst til højre). Det kan ikke lade sig gøre at dræne denne firkant tilstrækkelig effektivt og den efterlades derfor i brak. Denne firkant er i øvrigt hjemsted for to viber. Der er dog allerede igen tegn på at de renoverede dræn svigter i den nordligste del af slugten. Det kunne overvejes igen - evt. kun på den nordligste strækning - at henlægge slugtens bund til vådbundsnatur med et åbent bugtende bækløb (skitseret i billed 24). Det skønnes umiddelbart at et sådant bækløb vil være vandførende det meste af året, da mængden af transporteret vand er temmelig stor (billed 25). Det tabte areal i landbrugsdriften ville være beskednen, men den store ulempe for agerbruget er naturligvis den stærkt vanskelig-

gjorte markbehandling. Slugten strækker sig netop diagonalt over marken og det vil medføre at der på store arealer skal køres på trekanter og pløjes kiler osv.

7) En mindre sø blev også udgravet ved ejendommens østkant i 2010, og da den holdt vand blev den udvidet i 2012 (billede 26).

Fortidsminder, natur og biodiversitet

Ejendommen rummer store natur- og biodiversitetsmæssige værdier i kraft af de mange vandhuller og den store variation i jordens fugtighed. På de store nordlige marker er der flere pletter, som beriger landskabet. Der ligger en fredet gravhøj i det nordvestlige hjørne af ejendommen (billede 2, bagerst t.v.). Allerede siden 1800-tallet har gravhøjen været omkranset af løvtræ. Dette hjørne af ejendommen byder også på en smuk udsigt, men pt. er der ikke let adgang. Det andet sted er "grusgraven" og vandhul no. 4 i det nordøstlige område. Grusgraven er blevet brugt til at hælde store marksten ned i og sådanne stendynger udgør et vigtigt levested for f.eks. padder og insekter. Grusgraven er omgivet af grantræer og

selvsåede buske samt store flotte Seljerøn af høj alder (billed 27-30). Disse rønnetræer er endnu sunde og flotte og bør bevares frit synlige i det åbne landskab. Dette område udgør også en vigtig niche for flora og fauna og det lader til at råvildtet gerne opholder sig på dette sted. Til øgning af arealets værdi som vinterskjul og vinterfoder er plantet majs mellem grusgraven og vandhullet. Når afgrøderne står højt i vækstsæsonen er der dog hverken tilgang til områder via veje eller stier.

Vej- og stisystem

Der er anlagt smukke snoede veje gennem skovrejsningen, som understreger landskabets topografi. Der er imidlertid et betydeligt potentiale for at anlægge flere stier, som letter færdslen til ejendommens naturperler og som muliggør at gå i kreds i stedet for frem og tilbage. Området ved grusgraven og vandhul 4 er kun tilgængelig over marker i vinterhalvåret. I dyrkningssæsonen hindrer dette den videre færdsel. Hvis der på et tidspunkt skabes et bækløb i den nordligste del af slugten (vandområde 6), bliver det oplagt at lave en rundgang, hvor man går forbi grusgraven og vandhul 4 og tilbage igennem slugten langs det snoede bækløb. Dette kan nok gennemføres uden væsentligt at reducere det dyrkede areal.

Vildtpleje

Bortset fra såning af majs ved vandhul 4 (billed 31, 32) og enkelte foderautomater, gøres der ikke specifikt meget for vildtet. Veje og græsarealet rundt om den nyanlagte sø bliver dog slået (billed 14), så der er frisk græs til harer og rådyr i vinterhalvåret. Det har været forsøgt at udsætte fasankyllinger, men endnu er skovrejsningen for lav til at hønsene vil blive på ejendommen for natten, og hønsede søger ind i den gamle "Fredskov" og ud til ældre trægrupper hos naboerne.

Jagt

Ejer er ikke specifikt jagtinteresseret, men venner driver jagt på ejendommen. Skovrejsningen er ikke særlig hensigtsmæssigt indrettet hverken hvad angår drivjagt eller jagt fra Hochsitz. Der er rige muligheder for at forbedre jagten på ejendommen.

Traditionelle skovdriftsformer

Ingen

Ejendommens videre udvikling

Da ejer lægger stor vægt på en videre landbrugsmæssig produktion, er der allerede skabt en meget smuk ramme om ganske betydelige herlighedsværdier. Som nævnt ovenfor er der flere muligheder for videre at udvikle ejendommens naturværdier – og ikke mindst et mere eksplicit stisystem vil gøre herlighedsværdierne mere tilgængelige. Det er allerede nu en smuk ejendom, som kun bliver mere og mere værdifuld i takt med skovrejsningens højdevækst.

Taksigelse

Ejendomsanalyserne er finansieret af Naturstyrelsen, 15. Juni Fonden, Skovdyrkerne og SkovByKon. Vi takker varmt for projektmidlerne – uden hvilke projektet ikke havde kunnet gennemføres. Ejendomsanalyserne udgør et centralt kilde-materiale til vores kommende nye bog: "Skovrejsning, natur- og herlighedsværdier"

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

15. Juni Fonden

